

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Кафедра мовної підготовки іноземних
громадян

Co-funded by
the European Union

МАТЕРІАЛИ

**V Всеукраїнської науково-практичної
студентської онлайн-конференції
«НАУКОВА СПІЛЬНОТА СТУДЕНТІВ
XXI СТОЛІТТЯ»**

13 жовтня 2022 року

Суми 2022

УДК: 811'243:37(063)

Н 34

Редакційна колегія:

О. П. Сидоренко, кандидат педагогічних наук, доцент;

Л. В. Біденко, кандидат педагогічних наук, доцент;

С. С. Зайцева, кандидат наук із соціальних комунікацій

Н 34 Наукова спільнота студентів XXI століття : матеріали V Всеукраїнської науково-практичної студентської онлайн-конференції / упоряд. : О. П. Сидоренко, С. С. Зайцева, Т. Г. Чернишова. – Суми : Сумський державний університет, 2022. – 141 с.

Матеріали містять тексти доповідей учасників V Всеукраїнської науково-практичної студентської онлайн-конференції «Наукова спільнота студентів XXI століття». Збірник матеріалів конференції підготовлено в рамках першого етапу реалізації Модуля Жан Моне «Європейські цінності міжкультурного діалогу в галузі освіти: міждисциплінарний та інклюзивний підходи» («European values of intercultural dialogue in education: interdisciplinary and inclusive approaches» – EUROVALID), номер 101085224.

Матеріали друкуються в авторській редакції. Відповідальність за зміст, правдивість наведених наукових результатів дослідження несуть автори опублікованих матеріалів.

УДК: 811'243:37(063)

© Колектив авторів, 2022
© Сумський державний університет, 2022

6. Pavis P. Problems of Translation for Stage: Intercultural and Post-Modern Theatre // The Play Out of Context: Transferring Plays from Culture to Culture / Trans. L. Kruger. Cambridge: Cambridge Univ. Press, 2009. P. 25-44.

Тханатхупарамбіл Шіфік Дхілна, студентка МЦ.м-107 ан., Індія
Муджахід Кхан, студент МЦ.м-909 ан., Індія
Науковий керівник: А. В. Чернякова, к.пед.н., доцент кафедри
мовної підготовки іноземних громадян,
м. Суми, Сумський державний університет

ЦІННІСНО-ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ: ЄВРОПЕЙСЬКІ ЦІННОСТІ ТА МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ЗВ'ЯЗКИ

Зараз ініціативу можна проявляти вільно, але має бути готовність узяти на себе відповідальність. Не треба вказувати молоді, що робити, вона розбереться сама. Важним є виховати в ній правильні цінності і дати правильні орієнтири.

Любомир Гузар

Актуальність проблеми. Інтеграція європейських цінностей в освітню діяльність є актуальною проблемою, вирішення якої потребує широкого спектра досліджень. Уважного ставлення дослідників, освітян, усіх, хто займається вихованням молоді, останнім часом вимагає питання вивчення проблем ціннісно-орієнтованого навчання в умовах університетської освіти. Окреслена діяльність має бути спрямована на формування правової вихованості, патріотизму та нівелювання негативних проявів етнонаціоналізму як серед іноземних студентів, так і громадян українського суспільства, всієї світової спільноти в цілому. Проблема гостро перебуває в центрі уваги людства, особливо у зв'язку з повномасштабним вторгненням РФ на територію України, оскільки у результаті агресивних дій нівелюються такі цінності, як-от: гідність, рівність, справедливість, чесність, толерантність та культурне різноманіття, соціальна відповідальність, патріотизм тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окреслена проблема є цілком на часі. Так, практичні засади ціннісно-орієнтованого навчання студентів на засадах толерантності й демократії висвітлено у працях цілого

ряду вітчизняних дослідників О. Тупахіної [1], Н. Пилипенко-Фріцак [3], А. Чернякової [3].

Ціннісні орієнтири в сучасному світі: теоретичний аналіз та практичний досвід стали предметом наукового дискурсу вітчизняних вчених Л. Ороновської, Г. Цап [2, с. 53-57]. Особливості ціннісно-орієнтованого навчання в українських ЗВО з урахуванням міждисциплінарних зв'язків висвітлено у науковій розвідці вченої Л. Підкамінної [1, с. 106]

Визначення мети дослідження. Враховуючи актуальність проблеми та недостатній рівень її дослідження, метою статті є проаналізувати особливості ціннісно-орієнтованого навчання іноземних студентів як способу формування європейських цінностей та позитивних ціннісних орієнтирів сучасної української школи (патріотизм) засобами міждисциплінарних інтеграцій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ідея Нової української школи, освіти в цілому, передбачає серед засадничих стовпів освіти майбутнього, а, значить, і України майбутнього, саме виховання і навчання, що ґрунтується на цінностях. Компетентнісний підхід передбачає не лише необхідність набуття потрібних для реалізації у професійному житті вмінь та навичок разом з опануванням важливих знань. Обмежуючись лише цією ціллю, ми ризикуємо виховати покоління фахових маніпуляторів та шахраїв, меркантильних осіб, байдужих до долі своєї країни й загальнолюдських проблем. Відтак саме цінності є фундаментом освіти та умовою формування людини та суспільства, які у своїй як професійній, так і повсякденній діяльності поєднують морально-етичний та публічний інтереси.

Ціннісно-орієнтоване навчання на уроках української мови як іноземної спрямоване на розвиток мовної особистості, яка володіє вміннями й навичками соціокультурної та іншомовної комунікативної компетенції в умовах полікультурного освітнього середовища, на формування позитивних ціннісних орієнтацій на засадах поліетнічної толерантності, рівності та повазі представників різних культур.

Цінності це духовні загальнолюдські принципи особистості, а ціннісні орієнтації – це певні особистісні переконання. Ознакою соціальної зрілості особистості є розвинені ціннісні орієнтації, які формуються під впливом різних чинників. Через освіту, у навчальній діяльності вони здійснюються найефективніше. Різні цінності формуються засобами різних навчальних дисциплін, однак інтеграція міждисциплінарних зав'язків дає найкращі результати. Ось, чому з метою формування патріотизму, гідності, рівності, справедливості, толерантності доцільно залучати політологів, філософів, філологів. На жаль, події сьогодення вказують на нівелювання названих цінностей, особливо толерантності, що унеможливує: 1) розуміння необхідності шанобливого ставлення до інших людей, зокрема представників інших етнічних, національних, релігійних, расових груп, соціальних верств населення, а також їхніх поглядів, особливостей та звичаїв; 2) створення можливостей для утвердження та розвитку надбань різних культур, підвищення мультикультурної освіченості учасників освітнього процесу.

Дослідниці Л. Ороновська і Г. Цап у своїй науковій праці «Становлення духовних цінностей особистості: теоретичний аспект проблеми» вивчають ціннісні орієнтації і користуються класифікацією В. Ядова [2, с. 53]. Згідно з результатами розвідки термінальними (цінностями-цілями) визначено такі: творчість, любов, воля, краса, пізнання, мудрість, робота, родина, друзі, активна життєва позиція, впевненість у собі, самостійність, здоров'я, суспільне визнання, збереження світу [2, с. 54]. До інструментальних (цінності-засоби) автори відносять: освіченість, життєрадісність, чуйність, вихованість, тверду волю, чесність, широту поглядів, раціоналізм, високі запити, ретельність, самоконтроль, відповідальність, терпимість, акуратність, сміливість, ефективність у справах, непримиренність.

В умовах інтернаціоналізації освіти пріоритетними визначено цінності, які пов'язані з розвитком толерантності та вирівнювання освітніх прав, а

саме: гендерна та соціальна рівність, демократія, глобалізм, міжетнічна толерантність.

На рівні суспільства цінності виконують фундаментальну функцію інтегруючого елемента в суспільній структурі, виступаючи як соціально схвалювані та ті, що розділяються переважною більшістю людей уявлення про добро, любов, дружбу, сім'ї, матеріальний стан, справедливості, патріотизм, обов'язок.

На нашу думку, на сьогодні найпріоритетнішою цінністю має бути *патріотизм*.

Характеристика окресленої цінності в освітньому процесі.

1. Вдячність та відданість своєму народові – почуття особливої емпатії до людей та суспільства, в якому людина народилася, виросла й де попри можливі труднощі відбувається фізичний, інтелектуальний та духовний розвиток особистості.

2. Дотримання законів та суспільно корисних правил життєдіяльності - усвідомлення необхідності знати та дотримуватися норм моралі й норм чинного законодавства; свідоме уникнення зневажливого ставлення до закону, протидія правовому нігілізму в собі та інших людях.

3. Відчуття гордості за надбання національної культури, мови, історії, традицій – шанобливе ставлення до культурних здобутків народу, його історичних досягнень, пам'яті про осіб, що полягли за його незалежність та самобутність; здатність зберігати свою національну ідентичність, пишатися приналежністю до українського народу, брати участь у розбудові та захисті своєї держави.

4. Готовність діяти в інтересах народу – відчуття потреби зберегти та примножити надбання й добробут українського народу, захищати інтереси країни у разі збройної агресії проти неї.

Формуванню патріотизму на уроках з української мови як іноземної сприяє правильний підбір текстів і завдань до них. Наприклад, на разі є актуальними тексти патріотичного змісту, які допомагають формувати

якості, як-от: громадянська відповідальність, мужність, суспільний інтерес, активність та небайдужість до реалій сьогодення.

Формування правової вихованості полягає у повазі до Конституції, державних символів, законів країни тимчасового перебування і навчання.

У цей складніший період для України, з метою формування правової свідомості, відстоювання демократії, незалежності, стимулювання патріотизму серед молоді продуктивними методами навчання є написання есе, роздумів, ведення щоденників, виготовлення плакатів, малюнків, відеоробіт, нетворкінг. Прикладом може слугувати всеукраїнський конкурс «Країна сама себе не зробить», організований у липні 2022 року за підтримки Громадської організації «Центр спільних дій». Метою заходу було залучити молодь до висловлення громадянської позиції щодо війни в Україні, формувати патріотизм і правову вихованість. У конкурсі брали участь й іноземні студенти Сумського державного університету. Погляд на проблему незалежності, демократії, гідності як важливих цінностей української держави висловив у своїй роботі студент з Індії, представник академічної групи МЦ.м-909 ан. – Муджахід Кхан (див. рис.1). У роботі чітко прослідковується повага до країни навчання, шанобливе ставлення до державної мови та державних символів України. Водночас вшановується культура різних народів, які проживають на території України, адже розбудовувати єдину країну допомагають люди усіх національностей, культур і етносів.

Рис. 1. Творча робота, представлена на Всеукраїнський конкурс «Країна сама себе не зробиць»

Зважаючи на нові освітні виклики, дієвим засобом формування компетенцій сучасного фахівця стає ціннісно-орієнтоване навчання, пов'язане з міждисциплінарним підходом. Дослідженням проблеми міждисциплінарної інтеграції навчального матеріалу займалася вчена Л. Підкамінна, яка зауважила, що міждисциплінарні підходи у навчанні вже давно стали інструментом якісної підготовки фахівця, тому варто їх використати і для імплементації європейських цінностей в процес навчання [1, с. 107].

Дослідити вагомість такої діяльності пропонуємо на прикладі дисциплін соціально-гуманітарного циклу. На думку Л. Підкамінної, академічна практика дозволяє викладачеві інтегрувати знання студентів із різних предметів: наприклад, вивчаючи риторичку, варто використовувати набуті знання з культурології, історії, лінгвістики; викладання текстознавства можна поєднати з дискурсологією, історією культури, медіалінгвістикою; під

час вивчення історії мови використати елементи таких наук, як країнознавство, історія, культурологія тощо [1, с. 107].

Відповідно до концепції П. Підкамінної такий підхід не лише дає майбутньому фахівцю цілісне уявлення про світ, а й забезпечує формування ціннісних орієнтирів: знання про вплив європейської культури на розвиток риторики в Україні, про сучасні європейські практики дослідження тексту й дискурсу, про європейські особливості вивчення й функціонування мов, які обов'язково сформує у студента ціннісні орієнтації, дадуть уявлення про європейські цінності, допоможуть йому краще розуміти принципи та засади сучасної об'єднаної Європи. У процесі такої різнобічної освітньої діяльності формуються й професійні ціннісні орієнтири майбутнього фахівця.

Диджиталізація освітньої діяльності внаслідок пандемічних процесів значно посилила глобалізаційні процеси у світі й відкрила нові можливості для навчання. Нині освітяни з різних країн можуть проводити спільні лекції дистанційно, реалізуючи міждисциплінарні зв'язки й формуючи в такий спосіб ціннісні орієнтири. Багато європейських університетів надає доступ до своїх навчальних матеріалів, що сприяє подальшим інтеграційним процесам.

Українські студенти мають змогу долучитися до європейського освітнього простору, комунікувати з європейськими студентами, прослухати відеолекцію викладача з європейського університету, брати участь у європейських проєктах.

Підсумовуючи, можна зробити наступний висновок, ціннісно-орієнтоване навчання студентів з урахуванням міждисциплінарних зв'язків має потенціал і вирішує низку завдань, покликаних виховувати соціально зрілу особистість і формувати найбільш значущі чесноти, які нівелюють деморалізацію сучасної молоді.

Список використаних джерел

1. Європейські цінності в українській освіті: виклики та перспективи : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (Запоріжжя, 28-29 травня 2021) / за ред. О. Тупахіної. Запоріжжя : Видавничий дім «Гельветика», 2021. 182 с.

2. Ціннісні орієнтири в сучасному світі: теоретичний аналіз та практичний досвід: збірник тез III Міжнародної науково-практичної конференції, 13-14 травня 2021 року, м. Тернопіль. ТНПУ ім. В.Гнатюка. / Ред. кол.: Морська Н. Л., Поперечна Г. А., Литвин Л. М. Тернопіль : Вектор, 2021. 270 с.

3. Chernyakova, A. V., Pylypenko-Fritsak, N. A. Effective Cross-cultural Communication as a condition for adaptation of foreign students in the context of Strategy of Intercultural development of the City. Innovative pathway for the development of modern philological sciences in Ukraine and EU countries : Collective monograph. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», Vol. 2. 2021. P. 317-336. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-031-5-42>

Л. Ших, магістрантка

Науковий керівник: **Сирко І. М.**, к. філол. н., доцент
м. Дрогобич, Дрогобицький державний педагогічний
університет імені Івана Франка

ЕТНОКУЛЬТУРНА СПЕЦИФІКА БОТАНІЗМІВ (НА МАТЕРІАЛІ УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ ПРИСЛІВ'ІВ І ПРИКАЗОК)

У культурі кожного народу існують концепти, що увиразнюють особливості етносу. Їх називають ключовими концептами культури. Для українців це, в першу чергу, рослини-символи, які відіграють помітну роль у свідомості народу. На символічне значення ботанізмів неодноразово звертали увагу О. Березович, Г. Булашев, І. Голубовська, В. Красних, Г. Лозко, О. Остроушко, О. Потебня, О. Свиридов, Г. Сухобрус та інші вчені.

Мета роботи полягає в тому, аби дослідити особливості вживання ботанізмів в українських прислів'ях та приказках крізь призму їх етнокультурної специфіки.

Основні результати дослідження. Рослини в мові українців надзвичайно широко й різноманітно представлені. Активно використовуються в народному вжитку назви лікарських рослин (*полин, лопух, материнка, деревій, ромашка, чебрець* тощо); дерев (*береза, дуб, вільха, сосна, липа, яблуня, груша, вишня*); лісових ягід (*чорниця, суниця, брусниця, малина*); зернових культур (*пшениця, жито, гречка, овес*) та ін. Особливе місце займають вони у текстах народних пісень та поетичних творів, широко представлені в усталених сполуках, фразеологізмах тощо.